

דף מא.מב: "ובעל השור נקי"

מהלך הסוגיה

"סקול יסקל השור" - ואחרי שנסקל הוא נבלה, ואסור באכילה.
 "ולא יאכל" - לאסרו בהנאה. "את בשרו" - לרבות אם שחטו אחר גמר דינו לאיסור אכילה והנאה.

"ובעל השור נקי" - ת"ק: לאסור עורו בהנאה. להנך תנאי נפקא להו מ"את".
 הנך תנאי מפקי להאי "ובעל השור נקי" לדרשות אחרות.

[א] רבי אליעזר: תם (שהרג אדם) פטור מחצי כופר.

שאלה - רבי עקיבא: פשיטא, שהרי תם משתלם מגופו, וכיוון שנסקל אסור בשרו בהנאה!
תשובה א: לא נצרכה אלא לשהמית ע"פ עד אחד או ע"פ הבעלים.
 שאלה: פשיטא, ע"פ הבעלים - מודה בקנס (ח"נ קנסא) פטורי!
 תשובה: ע"פ הבעלים - כיוון שכופרא כפרה ולא קנס - הו"א חייב חצי כופר; קמ"ל.
תשובה ב: לא נצרכה (למעטו מחצי כופר) אלא למתכוון להרוג את הבהמה והרג את האדם.

[ב] רבי יוסי הגלילי: שור שנגח את האשה ויצאו ילדיה - פטור מדמי ולדות.

שאלה - רבי עקיבא: הא לא צריכא, שהרי הוא אומר "וכי ינצו אנשים ונגפרו": אנשים ולא שוורים!
 1. רב עולא בריה דרב אידי: איצטריך: מ"אנשים" לא נתמעטו אלא מועדים, דומיא דאנשים; קמ"ל "נקי" - תם נמי פטור מדמי ולדות.

דחייה - רבא: ס"ד תם חמור ממועד?!

2. רבא: ס"ד "אנשים" ימעט שוורים מועדים (דומיא דאנשים), וכ"ש תמים; קמ"ל "נקי" בתם: תם פטור ומועד חייב.

דחייה - אביי: אם נדרוש כך לגבי "כי ינצו אנשים" דבושת - קמ"ל "נקי" דתם פטור מבושת ומועד חייב?!

3. אביי ורבא: אנשים - אם אין אסון באשה (שלא מתה) ישלמו דמי ולדות, יש אסון באשה (מתה) פטורים מדמי ולדות (דקלב"מ), וסד"א "אנשים" ימעט שוורים מחילוק זה ואף כשיש אסון באשה ישלמו דמי ולדות; קמ"ל "נקי" שפטורים מדמי ולדות.

דחייה - רב אדא בר אהבה: לר"ש גם כשיש אסון באשה אין נהרגים האנשים, ואינם נפטרים מדמי ולדות. ולכן אין לחלק בין יש אסון לבין אין אסון, ומ"מ משלמים דמי ולדות. וע"כ כשנתמעטו שוורים (מ"אנשים") - מדמי ולדות אימעוט מ"מ; "ובעל השור נקי" ל"ל?

4. רב אדא בר אהבה: אנשים - אם אין כוונה להרוג האשה משלמים דמי ולדות, נתכוונו לאשה נהרגים ופטורים מדמי ולדות, וסד"א מ"אנשים" לימעוט שוורים דאף נתכוונו לאשה ישלמו דמי ולדות; קמ"ל "ובעל השור נקי" דפטירי.

¹ וכן עד אחד, ודאי אין יכול לחייבו!

² שאין השור נהרג, ולכן סד"א שישתלם חצי כופר מגופו.

³ דסבירא ליה לרבי שמעון בסנהדרין (עט). גבי רוצח נתכוון להרוג את זה והרג את זה פטור ממיתה. כן פירש רש"י. אבל בתוס' (ד"ה בכוונה) הקשו, דמאי פירכא? דילמא אביי ורבא סברו כרבנן! וע"ש שמפרשים הפירכא אחרת.

[ג] רבי עקיבא: תם פטור מדמי עבד.

- קושיא (ונימא ר"ע לנפשיה): פשיטא, שהרי תם משתלם מגופו, וכיוון שנסקל אסור בשרו בהנאה!
 1. רב שמואל בר רב יצחק: כשקדם בעליו ושחטו לפני גמר דין, דשרי בהנאה וסד"א ישלם מגופו דמי עבד; קמ"ל דפטור ("הואיל ובר קטלא הוא").
 שאלה: למה שאל ר"ע לעיל את ר"א שאלה זו? הן גם ר"א יוכל להעמיד בשקדם בעליו ושחטו! תשובה: ר"ע רצה לשמוע אם יש לרבי אליעזר תשובה אחרת, טובה מזו, לומר.
 שאלה: למה לא ענה ר"א לר"ע בשקדם בעליו ושחטו?
 תשובה: נתכוון להרוג את הבהמה והרג את האדם צריך קרא דפטור; אך קדם ושחטו א"צ קרא, דמעיקרא בר קטלא הוא.
 שאלה: ולרבי עקיבא נמי (קדם ושחטו א"צ קרא)!
 2. רבי אסי, רבי יוסי בר' חנינא: סד"א כיוון דלר"ע תם לגבי אדם כמועד הוי ומשלם נ"ש - יתחייב בדמי עבד; קמ"ל "נקי" דפטור.
 דחייה - רבי זירא: הרי לר"ע אינו משלם (את הנ"ש) אלא מגופו; והכא בהרג עבד, כיוון דנסקל ואסור בהנאה - פשיטא שפטור מדמי עבד!
 3. רבא: הואיל ומחמירני בעבד דאף אם שווה סלע נותן ל' סלעים סד"א ישלם תם דמי עבד מן העלייה; קמ"ל "נקי" דפטור.

[י"א באייר התשס"ה]

¹ כך הקשה לעיל רבי עקיבא עצמו לרבי אליעזר (לגבי חצי כופר).